Samrådsförslag till beslut om biotopskyddsområde Farsta Slottsvik på del av fastighet Gustavsberg 1:180

Samrådshandling 2026-08-24

SAMRÅDSHANDLING

Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg
08-570 470 00
varmdo.kommun@varmdo.se
www.varmdo.se

Handläggare och projektledare på Värmdö kommun var Marianne Haage, kommunekolog. Medverkande på Värmdö kommun var även Kris Luckin, Enhetschef Park- och naturenheten och Rasmus Näsman, exploateringsingenjör.

Alla fotografier, bilder och kartor i beslutsdokumentet med bilaga är framtagna av projektledaren om inget annat anges, med undantag för bakgrundskartor från Lantmäteriet.

Samrådsförslag till beslut om biotopskyddsområde Farsta Slottsvik på del av fastigheten Gustavsberg 1:180 i Värmdö kommun

SAMRÅDSHANDLING

Värmdö kommuns beslut

Observera att nedan är ett samrådsförslag till beslut.

Med stöd av 7 kap. 11 § *Miljöbalken* och 7 a § *Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.* beslutar kommunfullmäktige i Värmdö kommun den [datum kan inte anges då det här är en samrådsversion] att det område som avgränsats på bifogad beslutskarta (bilaga 1) ska utgöra ett biotopskyddsområde för biotoptypen *mark med mycket gamla träd*. Arealen är knappt 14 hektar. Namnet på biotopskyddsområdet ska vara Farsta Slottsviks biotopskyddsområde.

Verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön får inte utföras inom biotopskyddsområdet. Beslutet gäller enligt 7 kap. 11 § *Miljöbalken* omedelbart även om det överklagas.

Syftet med biotopskyddsområdet

Syftet med biotopskyddsområdet är att bevara och utveckla naturvärden och biologisk mångfald som är knutna till biotopskyddsområdets *mark med mycket gamla träd*. På grund av sina särskilda egenskaper är markerna en livsmiljö för ett stort antal arter varav många rödlistade och fridlysta. I biotopskyddsområdet förekommer även *äldre naturskogsartade skogar*, *äldre betespräglade skogar*, *hasselrika skogar* och *alkärr*.

För att bevara naturvärdena och den biologiska mångfalden i biotopskyddsområdet behöver området skötsel och skötselplan bifogas i bilaga 2. Skötseln ska även värna om och ta stor hänsyn till platsens höga kulturhistoriska värden som gett upphov till det rika biologiska kulturarvet i området.

Syftet är även att bevara och underhålla områdets värden för friluftsliv och rekreation inom ramarna för natur- och kulturmiljöns behov.

Målbild för biotopskyddsområdet

Målbilden för biotopskyddsområdet inkluderar hänsyn både till naturvärden och kulturhistoriska värden. Värdena har i stora delar av området en stark koppling till varandra vilket gett upphov till ett rikt biologiskt kulturarv och hög biologisk mångfald. Målbilden är ett landskap med bibehållna natur- och kulturmiljövärden som fortsatt och kontinuerligt hyser gamla träd, främst ek och tall, både i skog och bryn och som solitärer.

Nedan följer mer detaljerade aspekter av målbilden.

- Skogarna och gamla samt grova träd är inte igenväxta.
- Gamla samt grova träd har god ljusinstrålning på både krona och stam. Träd har, där det är lämpligt, fått utvecklas även som grova solitärer.
- God kontinuitet och åldersfördelning råder bland träd och efterträdare till gamla träd ska alltid finnas.
- Området innehåller gott om död ved. Riskträd hanteras alltid på skonsamt sätt för att lämna kvar död ved, stående eller liggande. Död ved är ett historiskt viktigt inslag i engelska parker men viss anpassning till kulturmiljön kan behövas där (se bilaga 2).
- Naturvårdsarter i området frodas och skötseln möjliggör etablering av ytterligare naturvårdsarter.
- Karaktären av betespräglad skog utan igenväxning är bevarad liksom det historiska landskapets siktlinjer.
- I relevanta delobjekt är karaktären och rumsligheten kopplad till engelsk park bevarad och i förekommande fall restaurerad.
- Kulturhistoriska lämningar är bevarade och vid behov skötta.
- Främmande och invasiva arter är bekämpade och helst utrotade men vissa undantag får göras i de historiska parkmiljöerna för traditionella arter för engelska parker såtillvida lagkrav inte finns, okontrollerad spridning inte riskeras och skada inte bedöms ske på höga naturvärden.
- Friluftslivet är gott och kanaliserat genom att områdets befintliga stigar och gång- och ridvägar löpande underhålls tillsammans med informationsskyltar och andra målpunkter. Historiska stigdragningar har premierats och nya stigdragningar undvikits.

SAMRÅDSHANDLING

Exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopskyddsområdet

Inom ett biotopskyddsområde får man enligt 7 kap. 11 § miljöbalken inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Skogsstyrelsen har i allmänna råd (SKSFS 2013:1) till 7 kap. 11 § miljöbalken och 6 § *förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.* angett att föryngringsavverkning, gallring, röjning, plockhuggning, selektiv avverkning av de äldsta träden, upparbetning av vindfällda träd, avverkning av hamlade träd, uttag av bränd eller död ved, markberedning, plantering, sådd, byggande av skogsbilväg, körning med maskiner, gödsling, kalkning, dikning och dikesrensning är exempel på skogliga åtgärder eller verksamhet som *kan* skada naturmiljön. Ytterligare allmänna exempel på verksamhet eller åtgärder som kan skada naturmiljön är exploatering, grävning, dikning, schaktning, utfyllning med eller tippning av avfall eller överskottsmassor samt anordnande av upplag.

Observera att de angivna verksamheterna ovan endast utgör exempel. Det kan finnas andra verksamheter och åtgärder som kan orsaka skada på naturmiljön i biotopskyddsområdet. Vid planering av en åtgärd behöver alltid en bedömning av om åtgärden kan skada naturmiljön ske.

Ordningsföreskrifter

Följande ordningsföreskrifter har med stöd av 22 § *Förordningen om områdesskydd enligt Miljöbalken m.m.* och 7 kap. 30 § Miljöbalken beslutats för detta biotopskyddsområde.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att:

1. nedskräpa eller kvarlämna anordning,
2. gräva, hacka, borra, rista, måla eller på annat sätt skada berg, jord eller sten samt flytta och stapla sten,
3. fälla eller på annat sätt skada eller bortföra såväl levande som döda träd eller grenar och kvistar, vedsvamp och buskar,
4. skada vegetation inklusive, mossor och lavar genom att till exempel

SAMRÅDSHANDLING

gräva upp örter eller avlägsna lavar och mossor från berg och träd,

5. störa eller skada djurlivet, inklusive eventuella betesdjur, exempelvis genom att störa i hagar, lämna grindar öppna, förstöra stängsel, klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur, närma sig eller störa bon och ungar, även för fotografering,
6. medföra hund som inte hålls kopplad eller i transportbur,
7. cykla och rida annat än på befintliga gång- och ridvägar, gående och ridande har företräde och ska visas hänsyn,
8. framföra motordrivet fordon och farkost inklusive flygfarkost,
9. göra upp öppen eld,
10. tälta, bo eller på annat sätt övernatta,
11. bruka störande motordriven anordning för lek eller sport, eller på ett störande sätt använda musikanläggningar eller liknande,
12. plocka kärlväxter, bär och svamp annat än för privat bruk,
13. anlägga permanenta eller tillfälliga klätterleder, klättra i berg med hjälp av linor eller liknande aktiviteter.

För att vidta en åtgärd i ett biotopskyddsområde som kan skada naturmiljön krävs samråd med kommunen och godkänd dispensansökan innan åtgärd utförs. Se mer under avsnittet *Upplysningar*.

Föreskrifterna ovan ska inte utgöra ett hinder för förvaltaren att utföra skötsel enligt detta dokument samt bilagd skötselplan (bilaga 2).

Biotopskyddsområdet bedöms inte utgöra hinder för markägaren att utföra underhåll av vägar, gångvägar, diken och eventuella dräneringsrör med mera i enlighet med förrättningsbeslut för gemensamhetsanläggningarna GUSTAVSBERG GA:11, 12, 13 och 14. Biotopskyddsområdet ska heller inte utgöra hinder för markägaren att vid skäl kopplade till dagvattenhantering och översvämningsproblematik dra om diken på öppen mark där gamla träd eller deras rötter inte påverkas. Öppna diken förespråkas i möjligaste mån. Biotopskyddsområdet ska heller inte utgöra hinder för ledningsägare att utföra underhåll enligt gällande rättighet.

SAMRÅDSHANDLING

Förvaltning och tillsyn

I förenlighet med 2 § andra stycket i *förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.* ska Värmdö kommuns Tekniska driftsavdelning vara förvaltare i naturvårdshänseende för biotopskyddsområdet. Bygg- miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara tillsynsmyndighet. Kommunekolog ska vara rådgivande till tillsynsmyndighet och förvaltare.

Skötsel

Kommunen får enligt 7a kap. 11 § miljöbalken vidta de åtgärder som behövs för att vårda området. Skötselplan för biotopskyddsområdet redovisas i bilaga 2. Om skötselåtgärder utförs av någon annan part än kommunen regleras detta med särskilda avtal. Till dessa avtal kan även bifogas skötselinstruktioner. Sådant avtal behövs dock inte för uppdrag som kommunen beställer av en leverantör. Avtal behövs inte heller i det fall kommunen arrangerar en sammankomst där medlemmar i Farsta Slottsviks samfällighetsförening (markägaren) frivilligt hjälper till med skötsel under ledning av kommunens sakkunniga. Vid adaptiva justeringar av skötseln, inom ramen för detta beslutsdokument, ska kommunen samråda med markägaren. Förvaltningsråd med kommunen och Farsta Slottsviks samfällighetsförening hålls årligen.

Upplysningar

Om det finns särskilda skäl, får Värmdö kommun ge dispens från förbudet för åtgärder i biotopskyddsområdet i det enskilda fallet, enligt 7 kap. 11 § miljöbalken. Vid dispensförfaranden ska kommunen samråda med markägaren.

I biotopskyddsområdet gäller även övriga bestämmelser till skydd för natur- och kulturmiljön. Bland dessa kan nämnas följande:

- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Vissa andra arter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och

SAMRÅDSHANDLING

artskyddsförordningen (2007:845)

- Kulturmiljölagen (1988:950), se även Miljöbalk (1998:808)
- Terrängkörningsförbudet i terrängkörningslagen (1975:1313)
- Förbudet mot nedskräpning enligt 15 kap. 26 § miljöbalken (1998:808)

Skäl för kommunens beslut

Biotopskyddsområde är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden (biotoper) som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda. Syftet med att skydda sådana biotoper är att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer som har särskilt stort värde för djur- och växtarter. Genom att skydda naturområden som biotopskyddsområden eller någon annan form av områdesskydd förbättras förutsättningarna för bevarandet av biologisk mångfald.

Biotopskyddsområden kan bildas i de biotoptyper som listas i bilaga 2 och 3 till *Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.* I Farsta Slottsvik finns egentligen flera sådana biotoper men huvudsakligen grundas skyddet på *mark med mycket gamla träd*. Dessa livsmiljöer hyser på grund av sina särskilda egenskaper ett stort antal arter varav många rödlistade och fridlysta.

Definitionen för *mark med mycket gamla träd* är: ”Gran, tall, ek och bok är normalt mycket gamla träd när de uppnått en ålder som är minst dubbelt så hög som lägsta tillåtna ålder för föryngringsavverkning. Övriga trädslag bör normalt ha uppnått en ålder av minst 100 år. Med mark avses här det område som behövs för att bevara träden eller de trädanknutna arter som lever i marken, på träden eller i träden”.

Biotopskyddsområdet bedöms även hysa följande listade biotoper: *äldre naturskogsartade skogar*, *äldre betespräglade skogar* samt *hasselrika skogar* och *alkärr*. Alkärret har utsatts för viss negativ påverkan tidigare men bedöms ha funnits på platsen länge.

SAMRÅDSHANDLING

Förenlighet med hushållningsbestämmelser, översiktsplan och gällande och pågående byggnads- och detaljplaner

Värmdö kommun bedömer att ett biotopskyddsområde i det aktuella området är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet miljöbalken.

Enligt kommunens översiktsplan 2022-2035, antagen den 22 juni 2022, ingår området i Gustavsbergs utvecklingsområde, men mer i detalj ligger merparten inom två olika friluftsområden. Det ingår även i områden med stor betydelse för den biologiska mångfalden (gammal skog och hävdade marker), hyser nyckelbiotop (utpekad av Skogsstyrelsen), regionala spridningssamband för barrskog och ädellövskog samt ekologiskt känsliga områden. Även om förslag till biotopskyddsområde inte ingår i översiktsplanen bedöms skyddet och dess syfte vara förenligt med den.

Enligt 8a § *Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.* får en verksamhet bedrivas eller en åtgärd vidtas inom ett biotopskyddsområde om en detaljplan antogs eller fastställdes innan biotopskyddsområdet beslutades och verksamheten eller åtgärden behövs för att genomföra detaljplanen. Farsta Slottsviks biotopskyddsområde ingår i detaljplan 132 *Farstalandet, Gustavsberg 1:57 m. fl*. Alla ytor som ingår i biotopskyddsområdet har bestämmelsen NATUR eller NATURPARK. Biotopskyddsområdet bedöms vara förenligt med syftet för den gällande detaljplanen.

Biotopskyddsområdet bedöms även vara förenligt med gemensamhets-anläggningar för området (GUSTAVSBERG GA:11, 12, 13 och 14) samt med riksintresset för kulturmiljövård enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken.

Kommunens miljö- och klimatmål

Värmdö kommun bedömer att ett biotopskyddsområde i det aktuella området bidrar till att uppfylla kommunens inriktningsmål ’En miljö- och klimatmässigt hållbar kommun’ samt resultatmålen *Hållbara ekosystem* samt hållbar mark- och vattenanvändning och Begränsad klimatpåverkan samt till målen i kommunens miljö- och klimatplan 2020 – 2030. Kommunen bedömer vidare att biotopskyddsområdet genom

SAMRÅDSHANDLING

sin rika biologisk mångfald och ekosystem i balans ökar möjligheten att hantera klimatrelaterade händelser och långsiktig klimatanpassning.

Nationella miljökvalitetsmål

Skydd av området bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, En god bebyggd miljö, Myllrande våtmarker och Begränsad klimatpåverkan.

Utöver att bidra till uppfyllelse av nationella miljökvalitetsmål bidrar biotopskyddsområdet till uppfyllelse av de nationella målen för friluftsliv då det ger tillgång till natur för friluftslivet, attraktivt tätortsnära friluftsliv och skyddade områden som resurs för friluftslivet.

Intresseprövning

Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken finner Värmdö kommun att det för att långsiktigt skydda, bevara och utveckla ovanstående natur- och kulturmiljövärden samt värden för rekreation och friluftsliv finns skäl att besluta om att bilda ett biotopskyddsområde enligt beslutskartan i Bilaga 1, med förordnande om ordningsföreskrifter.

Beskrivning av området

Biotopskyddsområdet är knappt 14 hektar stort och består enbart av landyta. Området ligger strax väster om centrala Gustavsberg och är därmed tätortsnära. Det forna jordbruket och närheten till Farsta Slott har tydligt präglat omgivningens karaktär och gett upphov till höga kulturmiljövärden och ett rikt biologiskt kulturarv. Området ligger till största del inom riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken. Sedan 1990-talet har en del av jordbruksmarkerna intill biotopskyddsområdet ersatts av småskalig bostadsbebyggelse.

I biotopskyddsområdet dominerar gamla ek- och tallmiljöer, delvis i form av en historisk engelsk park intill Farsta slott. I skriften *Farstas engelska park en beskrivning* (Farsta Slottsviks samfällighetsförening, juli 2026) finns mer information om engelska parker och områdets historia. Merparten av skogarna har karaktär av historiskt bete och ekskogarna är

SAMRÅDSHANDLING

ofta av ekhagskaraktär. Enstaka hällmarker och ett alkärr förekommer också. I biotopskyddsområdet finns utöver ek även andra ädellövträd som lind, lönn och ask. Det finns även värdefulla hasselbuketter, al, gamla grova aspar samt enstaka gamla granar.

Mellan flera skogspartier finns öppna gräsmarker som betas eller som tidigare har betats eller utgjort åkrar. De öppna markerna har värdefulla bryn men rikligt med gamla träd. Slånbuskage har bitvis brett ut sig kraftigt vilket missgynnat vissa gamla träd i bryn.

Naturvårdsarter

I området har många naturvårdsarter påträffats. Artfynd har gjorts under naturvärdesinventering (se avsnittet *Dokumentation*) och även hämtats från övriga inrapporteringar till Artportalen. Ytterligare artobservationer från tidigare inventeringar finns att läsa om i ovan nämnda skrift *Farstas engelska park en beskrivning*. Med skötsel bedöms antalet naturvårdsarter öka.

De nu kända naturvårdsarterna inkluderar mossor och lavar som gulpudrad spiklav, vitskivlav, lönnlav, kornig nållav, brun nållav och guldlockmossa. Tidigare igenväxning och Gustavsbergs porslinsfabrik forna utsläpp bedöms ha försvårat etablering av flera andra känsliga lavar som i övrigt har mycket goda förutsättningar i området.

Bland örterna i området kan nämnas vippärt, blåsippa och myskmadra. I svampfloran märks naturvårdsintressanta arter som främst är knutna till gammal tall och ek men även hassel. De består av oxtungssvamp, ekticka, tallticka, koralllticka, grovticka, hasselticka och blekticka.

Insektsfaunan är inte studerad i detalj men flera arter knutna till gammal ek och tall har noterats, bland annat bredbandad ekbarkbock, reliktbock, skeppsvarvsfluga och brun guldbagge.

Fågellivet är rikt och bland annat finns observationer av fiskgjuse, spillkråka, gröngöling, mindre hackspett, sparvhök, kattuggla, rödvingetrast, björktrast, nötskrika, stjärtmes, ärtsångare, sidensvans, stenknäck, domherre, grönfink och gulsparv.

Bland andra djurarter i eller intill området märks igelkott, groddjur som större och mindre vattensalamander och vanlig padda. Fladdermöss

SAMRÅDSHANDLING

förekommer rikligt enligt observationer av boende i intilliggande områden, men artsammansättningen är ännu okänd.

Figur 1. Inom utredningsområdet togs en enklare naturvärdes-inventering samt skötselanvisningar fram av Ekologigruppen AB enligt svensk standard (SS 199000:2023) tillsammans med Värmdö kommun. Mörkrött visar högsta naturvärde, rött högt naturvärde, orange påtagligt naturvärde och gult visst naturvärde. Låga värden syns i grått. Siffrorna identifierar objekten och korresponderar till skötseltyp enligt Figur 2 och tabell 1 i skötselplanen i Bilaga 2. Notera att objekt 3 och 4 inte ingår i biotopskyddsområdet utan enbart i utredningsområdet.

Naturvärdesobjekt

Flera värdefulla naturvärdesobjekt (Figur 1) finns i området (se avsnittet *Dokumentation* för information om Naturvärdesinventeringen). Merparten har högsta eller högt naturvärde. Även objekt med lägre värden hyser gamla träd med undantag för gräsmarkerna och objekt 13. Dessa bedöms ändå nödvändiga att inkludera i biotopskyddsområdet för att kunna vårda gamla träd i intilliggande objekt.

Friluftsliv och kulturmiljö

Farsta Slottsvik är ett mycket populärt tätortsnära område för friluftsliv och rekreation. Det ligger till stor del inom riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken. Området är bland annat uppskattat för promenader och områdets ridväg är välanvänd. Både boende i området och besökare utifrån besöker området frekvent. I biotopskyddsområdet finns många väletablerade stigar och gång- och ridvägar. Det finns även en målpunkt i form av en mindre lekpark samt en syrenberså tillika utsiktsplats. Lekplatsen kan med fördel utvecklas till en lekotop.

SAMRÅDSHANDLING

Biotopskyddsområdet är till stor del kulturpräglat. Inom området finns betespräglade skogar och en värdefull engelsk park. Mer information parken samt områdets historia finns i skriften *Farstas engelska park en beskrivning*[1]. De kulturhistoriska miljöerna i den engelska parken samt övriga kulturpräglade delar av biotopskyddsområdet har gett upphov till ett biologiskt kulturarv. Kulturmiljön har en stark koppling till områdets naturvärden och kräver särskild hänsyn vid skötsel av området.

Ärendets handläggning

Markägaren, Farsta Slottsviks samfällighetsförening, tog 2023 initiativ till att skydda områdets natur. Via Länsstyrelsen i Stockholm påbörjades då dialog mellan föreningen och Värmdö kommun. Föreningen godkände på extrastämma 2024-01-31 att av Värmdö kommun skulle utreda biotopskyddsområde på del av Gustavsberg 1:180 (2025KS/1287). Värmdö kommun beslutade i februari 2026 om start-PM (2025KS/1287) för att börja utreda ett biotopskyddsområde.

I enlighet med 24-26 §§ *förordningen om områdesskyddenligt miljöbalken m.m.* skickas förslaget till biotopskyddsområde på samråd till berörda sakägare, myndigheter och organisationer. Efter samråd beaktas inkomna synpunkter och samrådsredogörelse tas fram. Samrådstiden är 2026-10-13 till 2026-11-27.

I ärendet har kontakt hafts med Länsstyrelsen i Stockholm via e-post och telefon. Dialog har löpande skett med styrelsen för Farsta Slottsviks samfällighetsförening. Ärendet har beretts av enheten för hållbar samhällsplanering i samarbete med Tekniska driftsavdelningen och Mark- och exploateringsenheten.

Dokumentation

Områdets rikliga förekomst av mycket gamla träd samt rika kulturhistoria har varit kända under lång tid. Kommunekolog Marianne Haage har undersökt området under flera platsbesök 2023-2026. Under våren 2026 inventerades området av Anders Haglund på Ekologigruppen AB

SAMRÅDSHANDLING

tillsammans med Marianne Haage. Anteckningar togs om olika objekts naturvärden, artförekomster och skötselbehov. Det ligger tillsammans med platsbesök och tidigare fynd som rapporterats till Artportalen till grund för beskrivningar och skötselplan.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar personuppgifter hittar du på: https://www.varmdo.se/personuppgifter

Sändlista

Sändlista för samrådet diarieförs separat i ärende 2026KS/0574.

Kungörelse

Samrådet kungörs i Dagens Nyheter och Nacka Värmdö Posten 2026-10-13.

SAMRÅDSHANDLING

Överklagan

Observera att det här är en samrådsversion och att den därmed inte kan överklagas.

Kommunens beslut kan överklagas. Överklagan ska vara skriftlig och ställd till Länsstyrelsen i Stockholms län men skickas till Värmdö kommun per post eller e-post:

Postadress:

Registrator
Värmdö kommun
134 81 Gustavsberg

E-postadress:

registrator@varmdo.se

Överklagan ska ha inkommit senast tre (3) veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. Klaganden anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen varit införd i ortstidningen alternativt den dag klagande undertecknat delgivningskvitto eller mottagningsbevis. Av överklagan ska det tydligt framgå vilket beslut det är som överklagas samt hur och varför beslutet ska ändras.

Överklagan ska undertecknas med namn, adress, telefonnummer och ärendets diarienummer 2026KS/0574.

SAMRÅDSHANDLING

Bilaga 1. Beslutskarta

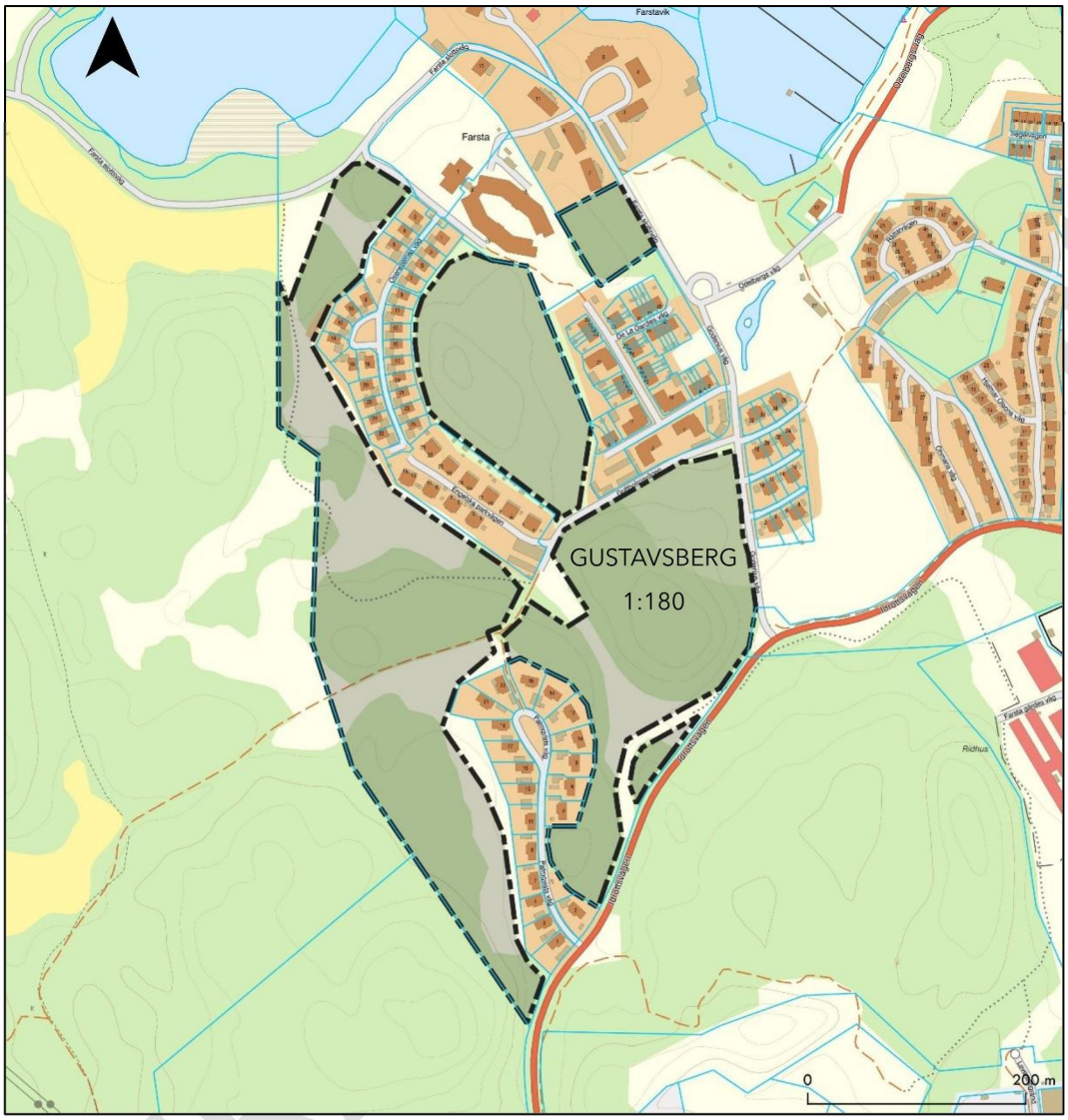

Skuggade polygoner med streckad svart linje visar gränserna för biotopskyddsområdet. Det består av fem åtskilda närliggande områden på fastighet Gustavsberg 1:180. Fastighetsgränser syns i blått. Öster om biotopskyddsområdet ligger centrala Gustavsberg.

SAMRÅDSHANDLING

Bilaga 2. Skötselplan

I denna skötselbilaga till beslutsdokumentet för Farsta Slottsviks biotopskyddsområde beskrivs hur och var skötsel ska ske för att uppnå målbilden för biotopskyddsområdet. Skötselplanen innehåller en skötselkarta som visar alla skötselobjekt som anges i texten (Figur 2).

Hänsyn till kulturmiljön samt restaurering av engelsk park

Större delen av biotopskyddsområdet hyser höga kulturmiljövärden och dessa har starka kopplingar till områdets naturvärden. Skötseln ska genomgående ta hänsyn till och värna båda aspekterna. De mindre eller inte alls kulturpräglade områden ligger främst i sydvästra delen men det är svårt att dra en skarp gräns.

De flesta objekten med kulturpåverkan är framförallt betespräglade skogar och bryn samt öppna gräsmarker mellan dem. Den engelska parken (objekt 1, 7 och 8) skiljer sig från omgivande landskap i och med en mer anordnad form. Parken anlades antagligen kring sekelskiftet mellan 1700- och 1800-talet.

Varsam restaurering för att bibehålla de historiska parkmiljöerna tillåts såtillvida det sker i linje med målbild i beslutsdokumentet, riktlinjer nedan om invasiva arter och i samklang med värnandet av gamla träd samt efterträdade och rödlistade och skyddade arter. I den engelska parken (objekt 8) finns en fördjupning som ofta hyser vatten. Den kan med fördel skötas som damm vilket troligen skett historiskt.

Skötsel inriktad mot att värna och tillskapa gamla träd

Skötseln ska genomgående värna områdets gamla träd samt tillse föryngring så att nya gamla träd bildas på sikt. Bitvis kan unga träd behöva skyddas mot betande vilt om föryngringen är bristfällig, särskilt i objekt 8. Skötseln kommer även att ha positiv inverkan på hävdgynnade arter då hävd på många platser är nödvändigt för att värna de gamla träden och arter knutna till dem.

SAMRÅDSHANDLING

Ek och tall ska främst gynnas

De trädarter som i första hand ska gynnas i biotopskyddsområdet är ek och tall men även andra arter av ädellövträd, trivallövträd och gran behöver gynnas och utvecklas där det är lämpligt.

- I områdets trädklädda objekt förekommer förutom ek ädellövträd som lind, lönn och ask. Hassel är också vanligt trädslag. Även om de också bör gynnas behövs viss röjning av främst hassel och ask för att värna gamla ekar.
- Om inhemsk variant av ask som är härdig mot askskottssjuka upptäcks kan den med fördel planteras glest i objekt 2. Askskottssjukan hotar områdets arter som är knutna till gammal ask och föryngring är angeläget.
- Partier med asp förekommer, särskilt i nordliga bryn som i objekt 6. Träden är bitvis grova och gamla vilket är värdefullt för många arter. Bestånden bör få utvecklas fritt där de inte skuggar tall och ek eller andra grova och gamla ädellövträd.
- Ung till medelålders al utanför alkärret i objekt 14 kan behöva begränsas för att värna gamla och grova träd.
- Enstaka gamla och grova granar finns punktvis, exempelvis i objekt 12, och dessa bör värnas.
- Främst i objekt 12 finns goda förutsättningar för björk att bli gammal och grov.
- Utöver äldre individer tas gran tas huvudsakligen bort ur alla objekt utom 13 och 17 där mer gran tolereras och även gammal gran förekommer.

Röjning och frihuggning

Det är i samtliga trädklädda objekt viktigt att tillse att gamla träds kronor får god ljustillgång och att mer fristående (solitära) grova träd och jätteträd får utvecklas. Det är även viktigt att solljus når stammarna då det gynnar många arter, inte minst sällsynta insekter och lavar. I synnerligen solvarma lägen, framförallt södra delen av objekt 9, kan det

SAMRÅDSHANDLING

få ske viss skuggning på stammar från glesa buskage och hasselbuketter. Det riskerar annars att bli alltför varmt där för många naturvårdsarter kopplade till ek. Även efterträdare till gamla träd ska skötas vid behov för att gynna nybildning av grova gamla träd

Slyröjning och frihuggningar får ske genomgående för att värna gamla träd. Vid röjningar är det dock viktigt att tillse att nya träd och buskar tillåts växa upp för att skapa olikåldrighet samt efterträdare. Vad gäller buskar och buskartade träd ska avgränsade hasselbuketter särskilt få utvecklas och inhemska arter av hagtorn gynnas. Slånbuskage i områdets brynzoner är viktiga att behålla då det är en inhemsk art med stort värde för bland annat fågellivet. Slån behöver dock hållas efter och begränsas då arten framförallt i väster (kanterna av objekt 16) brett ut sig på ett sätt som är negativt för gamla ekar och arter knutna till dessa.

Död ved och ris

Död ved ska i första hand stå kvar (om det ej innebär risk, se avsnittet nedan) eller ligga kvar där den faller men ska flyttas från befintliga stigar och vägar samt andra ställen där den utgör hinder. Till exempel om den döda veden hindrar bete eller slåtter. Granved kan behöva tas bort från området på grund av risk för spridning av granbarkborre, bedömning görs fall till fall.

I den engelska parken (objekt 8 men även objekt 7 och 1) kan död ved behöva läggas ut mer anpassat, antingen i parken eller i intilliggande objekt. Det beror på att det är en särskilt känslig kulturhistorisk miljö. Död ved kan dock vara en del av estetiken i en engelsk park och kan ofta läggas ut på ett estetiskt tilltalande sätt som bidrar till parkmiljön. Goda exempel finns i andra slottsmiljöer i Stockholmsområdet. Bedömning sker fall till fall.

Död ved kan med fördel även tillskapas aktivt i objekt med brist på död ved (dock ej i objekt 1, 7 och 8), exempelvis genom fällning, skapande av högstubbe eller genom ringbarkning av några träd. Både stående och liggande död ved är viktigt. Merparten bör vara i solbelysta lägen. Vid aktivt tillskapande av död ved ska aldrig grova och gamla träd eller hålträd användas. Kommunekolog ska konsulteras innan åtgärden.

SAMRÅDSHANDLING

Ris som uppstår vid skötsel läggs ut kontrollerat i rishögar, det gynnar bland annat igelkott. Anpassningar kan dock behövas om så stora mängder ris uppkommer vid skötsel. att kvarlämning skulle skada områdets natur- och kulturvärden. Bortforsling från området får ske helt eller delvis i sådana fall. I den engelska parken (objekt 1, 7 och 8) gäller samma sak för ris som för död ved (se ovan).

Riskträd

Riskträd behöver i hela biotopskyddsområdet löpande bevakas, få beskäras, göras till trädruin eller högstubbe eller avverkas vid behov. Som riskträd räknas träd som riskerar att helt eller delvis ramla eller tappa grenar så att de kan skada hälsa eller egendom. Stående döda träd som inte utgör risk ska genomgående lämnas kvar stående.

Död ved från insatser mot riskträd ska läggas ut i området enligt avsnittet ovan. Riskträd som måste tas ned görs till högstubbe om möjligt. Om det inte är möjligt ska hela träd eller långa stammar (minst fem meter om trädet är stort nog eller högstubbe inte begränsar längden) läggas ut. Undantag får göras om det är tekniskt mycket svårt att hantera annat än kortare stamdelar, samt där hindrande del skärs bort på till exempel befintlig stig eller gångväg.

Hävd

Hävd ska ske på ingående gräsytor (objekt 11 och 16) samt trädklädd gräsmark (objekt 2) för att upprätthålla det öppna landskapet och därmed områdets värdefulla bryn med gamla träd. Hävd kan ske genom slåtter på sensommar eller tidig höst med efterföljande upptagning av hö efter 2-14 dagar. Utvecklingen av värdefattiga gräsmarker kan påskyndas med insådd av inhemska ängsfröer efter markberedning. Det är särskilt aktuellt i objekt 2.

Hävd kan även ske med hjälp av betesdjur om möjligt juridiskt samt ur boendeperspektiv, med avseende på intilliggande bostadsområden. Beteshägnader (eller annan teknisk lösning för avgränsning av betesområden) kan omfatta alla objekt utom 7 och 8, möjligen heller inte objekt 1, för att upprätthålla karaktär av skogsbete och ekhagar. Vid bete är det viktigt att friluftslivet inte hindras varpå goda lösningar för

SAMRÅDSHANDLING

grindar eller liknande behöver tillses vid eventuell stängsling. Betestrycket ska vara anpassat för att gynna biologisk mångfald, särskilt i trädklädd mark. Vid hästbete är det viktigt att tillse att inte skador såsom gnag på träd uppstår. Eventuell övergång till bete ska ske i samråd med markägaren.

Om bete i trädklädda objekt ej kan ske behövs istället återkommande röjningar för att bibehålla områdets karaktär. Gräsmarker (objekt 2, som är ett gränsfall mellan trädklätt och gräsmark, samt 11 och 16) hävdas med slåtter om bete ej kan ske. Samma sak gäller öppna delområden i andra objekt. Främst nordöstra delen av objekt 9, sydöstra delen av objekt 8 samt övergången från västra spetsen av objekt 16 till objekt 5.

Skötselintensitet

Bete och/eller slåtter ska ske årligen.

Riskträd ska eftersökas och kontrolleras löpande, till exempel vid utförande av annan skötsel eller som separata besiktningar. Minst en gång per år ska träd som står i risklägen ses över för att inom rimliga gränser förebygga skada.

I de tall-dominerade miljöerna i objekt 10 och 18 (se nedan angående objekt 6 som hyser mycket av både tall och ek) krävs mindre skötsel än i de mer ek-dominerade miljöerna. Fri utveckling med möjlighet till engångsåtgärder är lämpligt där. Engångsåtgärderna görs vid behov enligt metoder som beskrivs ovan. Särskilt viktigt är det att tillse att död ved finns samt att vid behov frihugga gamla och grova träd. Bete tillåts om möjligt.

I de mer ek-dominerad miljöerna (objekt 1,5, 6, 7, 8, 9, 12 och 15) finns inga områden med fri utveckling då alla objekt är i behov av kulturpräglad skötsel. Skötseln är där av återkommande karaktär med årliga insatser om inte löpande behovsbedömning visar på annat lämpligare intervall.

I skog (objekt 13 och 17) och alkärr (objekt 14) i biotopskyddsområdets sydvästra del ska främst fri utveckling råda men åtgärder ska tillåtas vid behov för att på sikt gynna tillskapandet av gamla fristående träd samt förhindra skuggning av gamla träd och efterträdare i intilliggande objekt.

SAMRÅDSHANDLING

Främmande och invasiva arter

Främmande arter är de som människan avsiktligt eller oavsiktligt tagit till landet. Som invasiva räknas de främmande arter (eller underarter) som orsakar skada på inhemsk natur. Sveriges lantbruksuniversitet har klassat hur invasiva många av dessa är men många är ännu inte klassade.

Främmande invasiva arter ska bekämpas i hela biotopskyddsområdet. I den engelska parken kan dock en del främmande arter tillåtas om de har ett kulturhistoriskt värde, inte sprider sig nämnvärt och inte skadar naturvärden. Kultur-arter med invasiv tendens ska i den engelska parken därför antingen övervakas, begränsas eller bekämpas.

- Syrenbersån i engelska parken (objekt 8) ska vara kvar och skötas om. Spridning utanför bersån bör tas bort.
- Bok är i regionen ett främmande och tämligen invasivt trädslag. Enstaka framförallt grövre individer kan tillåtas i parkmiljö (objekt 7 och 8) men arten bör i möjligaste mån tas bort helt då den till exempel riskerar att konkurrera ut ekarna.
- Enstaka exemplar av andra främmande trädslag förekommer också, exempelvis svarttall och lärk. Dessa växer inte på ett invasivt sätt och kan tolereras men nya plantor eller föryngring är inte lämpligt att tillåta annat än möjligen lärk i objekt 8 om det är kulturhistoriskt motiverat och inte påverkar naturvärdena negativt.
- Invasiva arter som rhododendron, snöbär, mahonia och spireor (finns främst i objekt 8) bekämpas i syfte att utrota arterna inom biotopskyddsområdet. Bekämpning kan dock prioriteras ner på stabila bestånd som inte sprider sig.
- En del främmande arter som är en del av den historiska parkfloran, till exempel parkgröe, får vara kvar (objekt 1, 7 och 8) men hålls under uppsikt så att de kan åtgärdas ifall de skulle börja sprida sig på invasivt vis.

Skyltar och friluftslivets anläggningar

Farsta Slottsvik är mycket populärt för rekreation, till exempel promenader och ridning. I biotopskyddsområdet finns många

SAMRÅDSHANDLING

väletablerade stigar och gång- och ridvägar framförallt i den mellersta och norra delen. Det finns även en målpunkt i form av en mindre lekpark (objekt 9) samt en syrenberså tillika utsiktsplats (objekt 8). Det finns även ett gammalt kvarnhjul uppställt i objekt 8 som är kulturhistoriskt intressant och skyddsvärt. Historiska objekt och stigdragningar i den engelska parken beskrivs i skriften *Farstas engelska park en beskrivning* (Farsta Slottsviks samfällighetsförening, juli 2026).

Skötsel av friluftsanläggningar i skyddad natur gynnar inte bara friluftsliv och rekreation utan har även en viktig funktion i att kanalisera besökare och undvika slitage i känsliga naturmiljöer samt störning av känsliga arter. Utöver naturvårds- och parkskötsel ska ovan nämnda anordningar skötas och hållas i gott skick, inklusive kvarnhjulet samt till exempel bänkar. Stigar och gång- och ridvägar ska hållas framkomliga, hinder såsom fallna träd eller del av dem får flyttas åt sidan. Ledmarkeringar behöver inte sättas upp då området är litet och markeringar i engelska parken kan skära sig mot kulturmiljön. Nya stigar ska undvikas och om sådana synes trampas upp av människor får kanaliserande åtgärder vidtas.

Lekparken i objekt 9 ska skötas men bör med tiden omvandlas till en lekotop som smälter in i omgivande tall- och ekmiljö.

Informationsskyltar om natur- och kulturmiljö sätts med fördel upp. De samt skyltar för biotopskyddsområdet ska skötas och hållas i gott skick. Placering och utformning av skyltar sker i samråd med markägaren.

Diken och andra tekniska anläggningar

Diken och dräneringsrör förekommer inom biotopskyddsområdets avgränsning. De är främst tekniska anläggningar som behövs för bostadsområdenas dagvattenhantering. Dessa ska tillsammans med förekommande övriga tekniska anläggningar få underhållas och skötas av markägaren enligt förrättningsbeslut för gemensamhetsanläggningar som kan beröras (GUSTAVSBERG GA:11, 12, 13,14).

Vid skäl kopplade till dagvattenhantering och översvämningsproblematik får diken dras om på öppen mark där gamla träd eller deras rötter inte påverkas. Öppna diken förespråkas om möjligt.

SAMRÅDSHANDLING

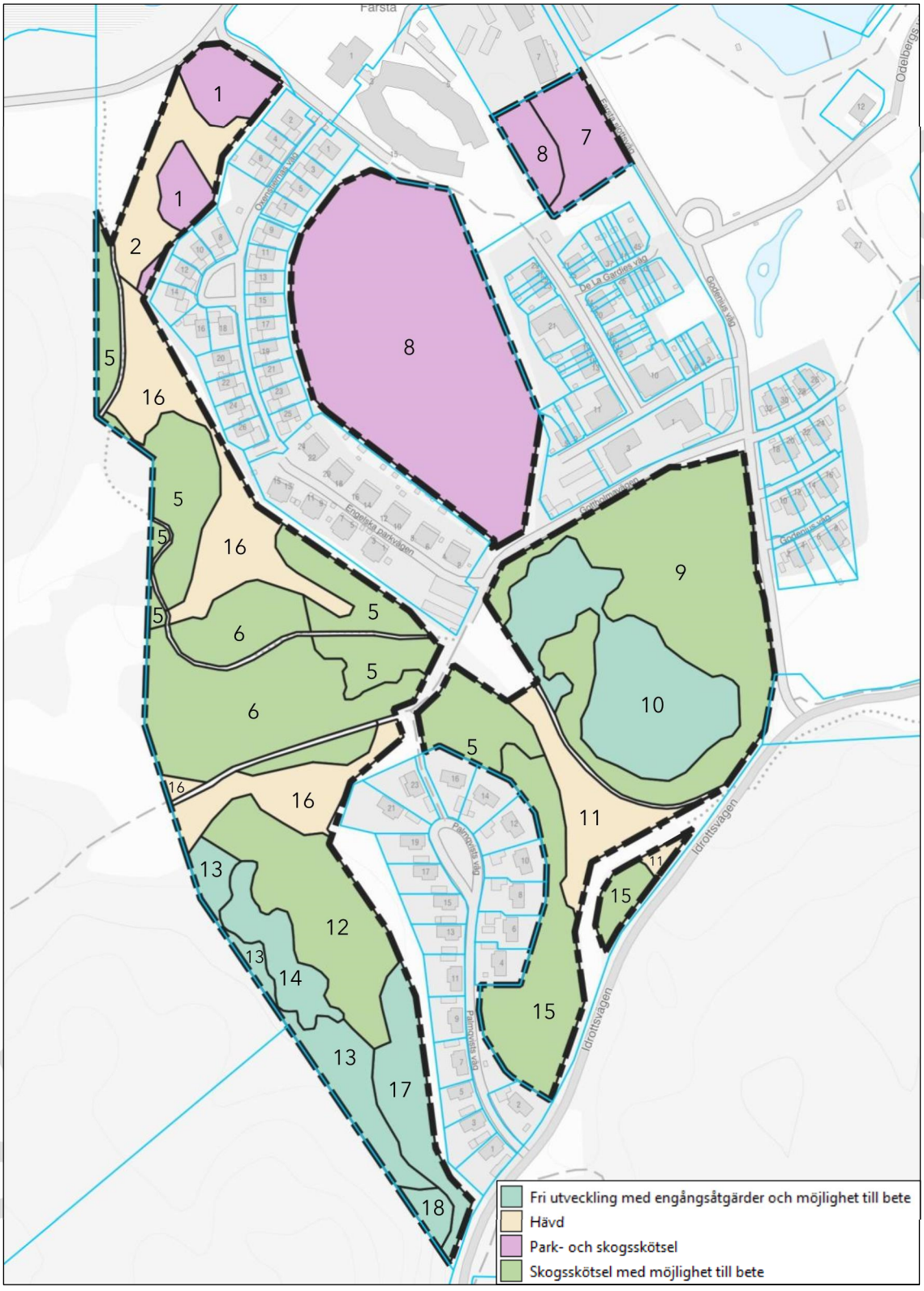

***Figur 2**. Skötselkarta med huvudsakliga skötseltyper för objekt som ingår i Farsta Slottsviks biotopskyddsområde.*